

*Under the auspices of
the Secretary General of
the Council of Europe,
Mr Thorbjørn Jagland*

Euroopa maaelu manifest

Vastu võetud 4.-6. novembril 2015. a Schärdingis, Austrias toimunud II Euroopa Maaelu Parlamendi lõppistungil, kus osales 240 delegaati 40 Euroopa riigist

1. Meie, paljude Euroopa maapiirkondades elavate inimeste ja seal tegutsevate organisatsioonide esindajad, oleme selle Euroopa maaelu manifesti vastuvõtnud kui dokumendi, mis kinnitab maainimeste püüdlusi, pühendumust, aga ka nõudmisi, toetudes Euroopa Maaelu Parlamendi kampaania ajal paljudes riikides toimunud koosolekutele.
2. Maapiirkondade mitmekesisus. Hindame kõrgelt Euroopa regioonide ja rahvaste mitmekesisust, mis tuleneb erinevate piirkondade geomorfoloogiast, kliimast, maa ja mere bioloogilisest mitmekesisusest ning inimtegevuse pikast ajaloost meie maailmajaos. Näeme sellist kultuuris ja loodusressurssides väljendust leidnud mitmekesisust kõikide Euroopa rahvaste tulevikuheaolu tohutu võimalusena.
3. Ühised väärtused. Toetame Euroopa inimesi siduvaid ühiseid väärtusi: demokraatiat, võrdõiguslikkust, seaduslikkust, inimõiguste tunnustamist, koostöötahet. Meile avaldasid tugevat muljet need ühised teemad, mis kerkisid esile Euroopa Maaelu Parlamendi kampaania ajal üle kogu Euroopa alates Atlandi ookeanist kuni Musta mereni ning Skandinaaviast Vahemereni.
4. Elukvaliteet. Euroopa maapiirkondades elavad inimesed hindavad kõrgelt seda elukvaliteeti, mida pakub elamine maal, talumajapidamistes, külades ja väikelinnades, rannikupiirkondades ja saartel, mägedes ja metsades; sealne kohalik kultuur, elusloodus, maastikud, tervislik elukeskkond ja kultuuripärand.
5. Maaelu mureküsimsused. Siiski teeb meid murelikuks teadmine, et paljud piirkondade maamajanduse on piiratud, puuduvad võimalused saada rahuldust pakkuvat ja õiglaselt tasustatud tööd, rahvastik kahaneb, sest noored lahkuvad maalt. Selle tulemusena läheb demograafiline proportsioon tasakaalust välja, väheneb teenuste kättesaadavus, suureneb ebasoodsamas olukorras olevate inimeste või etniliste vähemuste vaesusrisk ja sotsiaalne eraldatus ning keskkonnaseisund üha halveneb.
6. Vajadus tegutseda. Usume, et nende teemadega on vaja tegeleda ja seda mitte üksnes maal elavate inimeste huvides, vaid kõikide Euroopas elavate inimeste huvides. Meie kõikide elu sõltub maal toodetud toidust, puidust, kiudtoorainest, elektrienergiast, veest ja maavaradest. Põllumajanduses töötavad inimesed, ettevõtted ja paljud teised maaelus kaasalööjad loovad ühist väärtust kogu Euroopale. Maapiirkondade panus kliimamuutuse, vaba-aja harrastuste, rahva tervise ning sotsiaalse, majandusliku ja vaimse heaolu parendamisse on märkimisväärne.

7. Õigused. **Nõuame** maapiirkondadele ja kogukondadele õigust olla tunnustatud kõikide Euroopa inimeste kui ka institutsioonide poolt, et nende ja linnaelanike elukvaliteet ning elustandard oleks võrdsed ning et nad saaksid täiel määral osaleda poliitilistes protsessides. Nende õiguste toetamiseks **pöördume** kõikide tasandite valitsusasutuste Kõikide maal elavate kogukondade suhtes rakenduvates poliitilistes ja muudes aktsioonides peavad naistele ja meestele pakutavad õigused olema võrdsed.
8. Tulevikuvisioon. Meie Euroopa maaelu tulevikuvisioon tähendab energilisi, kaasavaid ja jätkusuutlikke maakogukondi, mida toetavad mitmekesised maamajandused ning tõhus ja kvaliteetne keskkonna- ning kultuuripärandi korraldus. **Usume**, et selle visiooni järgi kujunenud maakogukonnad suudavad anda olulise ja pikaajalise panuse jõukasse, rahumeelsesesse, ausasse ja õiglasse Euroopasse ning jätkusuutlikku üleilmsesse ühiskonda.
9. Partnerlus. Sellise visiooni järgimine nõuab igalt riigilt uuenenud ja õiglast partnerlust inimeste ja valitsuste vahel. Maainimeste ja maaorganisatsioonidena teame, et just meil lasub vastutus olla eestvedajad ja tegutseda ühise heaolu nimel. **Kuid me nõuame õigustatult**, et igal tasandi valitsusasutused, sealhulgas Euroopa institutsioonid, töötaksid selle nimel, et selline oluline partnerlus ka toimiks.
10. Ülevaade maapiirkondade olukorrast. **Soovitame tungivalt** Euroopa Liidul viia läbi hindamine, et välja selgitada, millises olukorras on kõik Euroopa Liidus asuvad maapiirkonnad, millise panuse annavad maapiirkonnad EL-i heaolusse praegu ja millise edaspidi. Sellist ülevaadet kajastav raport tuleks avaldada 2017. aastal tähistamiseks raporti „Maaühiskonna tulevik“ avaldamise 30. aastapäeva. Raporti järeldused peaksid kajastuma maapiirkondadele osutatavas suuremas tähelepanus ja seda kõikides EL programmides ja rahastamisotsustes. Soovime ära kasutada Euroopa Maaelu Parlamendi jätkuvat tegevust, et maakogukonnad saaksid mõjutada 2020. aastast kaugemale ulatuvate tegevuspoliitikate ettevalmistamist.

Palume Euroopa Nõukogul kaaluda maapiirkondade seisukorra ja vajaduste ülevaate koostamise algatamist kõikides EL-i liikmesriikides.

11. Allakäiguspiraali tagasi pööramine. Paljusid piirkondi mõjutab maakogukondade elujõu „allakäik“. Rahvastiku vähenemise (eriti noorte seas) tagajärjena väheneb maal pakutavate teenuste elujõulisus ja nõrgeneb majandustegevus, mille tulemusena kahaneb elanike arv veel enam. **Kutsume üles** kõiki maaeluga seotud huvirühmi, kõiki asjassepuutuvaid ametkondi ja ametiasutusi ühisele jõupingutusele „spiraali tagasi pöörama“ propageerides maaelu hindamist ja uhkust selle üle ilma linnaelu normide pealesurumiseta, edendades maal pakutavaid teenuseid, mitmekesistades maamajandusi ning võimaldades noortel maale jääda või sinna tagasi pöörduda.
12. Noored. Paljud noored on valmis jääma või asuma maapiirkondadesse ning tegutsema põllumajanduses, maaettevõtjatena või kodanikena maamajanduste ja -kogukondade tulevase heaolu nimel. Noored vajavad atraktiivset tööd, eesmärgipärast haridust või kutseõpet, kohalikel vajadustel põhinevaid praktikavõimalusi, võimalust kasutada maad, leida elamispind, saada krediiti; nad vajavad noortele sobivaid sotsiaalse ja kultuurilise tegutsemise võimalusi; põllumajanduses või väikeettevõtjatena tegutsevad noored vajavad spetsiaalseid toetusi. **Kutsume üles** valitsusi ja kodanikuühiskonda rahuldama neid vajadusi ning võimaldama noortele osalemist aktiivset poliitilistes protsessides.

Toetame maanoortele tehtud üleskutset moodustada maanoorte enda parlamendid nii riigi kui Euroopa tasandil.

13. Pagulased. Meeleheites inimeste saabumine kriisi- ja katastroofi piirkondadest Euroopasse varjupaiga ja uue elu otsingul on meie võrgustikes tekitanud mõtteainet ja tegutsemisplaane. Innustades valitsusi ja muid ametkondi püüdma lahendada kriisi põhjuseid, **kutsume inimesi üles** reageerima toimuvale sooja südamega ja toetuma inimestevahelise solidaarsuse põhimõttele. Usume, et paljude maapiirkondade jaoks, eriti seal, kus rahvastik kahaneb, on tegemist võimalusega lõimida põgenikke ja teisi tulijaid. Lõimimisprotsessi osaks peab looma töökohti ja tegema investeeringuid elamispiirkondadesse, teenustesse ja taristusse. Edukat lõimimist tuleb tunnustada.
14. Vaesus ja eraldatus. Tunnustame edusamme, mida on Euroopas tehtud vaesuse ja sotsiaalse eraldatuse vastu võitlemisel. Ometi on miljonite inimeste osaks jäänud vaesus ja sotsiaalse eraldatuse mitmesugused ilmingud. Sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus on meie Euroopa visiooni lahutamatu osa. **Kutsume üles** tegema püsivaid pingutusi, et edendada kaasatust ja ühiskonnas maksimaalset osalemist. Meid teevad murelikuks paljudes Euroopa riikides elavate romade vajadused – nemad on kõikide Euroopas elavate inimeste seas kõige vaesemad ja enim eraldatud. Neid tuleb tunnustada kui inimesi, kellel on teistega võrdsed õigused saada sobivat tööd ja anda lastele haridus. Kõikidel inimestel on andeid ja oskusi, mida teistele pakkuda.
15. LEADER JA KOGUKONNA JUHITUD KOHALIK ARENG (CLLD). Toetame maaelu arengu territoriaalset, lõimivat ja partnerlusel põhinevat lähenemisviisi järgides „alt üles“ initsiatiivi ja asukohavaimu. Soovime näha LEADER-põhimõtete ulatuslikku rakendamist ning nende kandumist kogukonna juhitud kohaliku arengu (CLLD) kavasse nii EL sees kui väljaspool Euroopa Liitu. Meid paneb muretsema, et praegu puudub paljudes riikides terviklik regionaalse ja maaelu arendamise integreerimisprotsess. **Me soovime tungivalt** EL institutsioonidel ja valitsustel näidata üles usaldust kohalike tegevusgruppide (Local Action Groups) suhtes, suurendada nende rahastamist, kohandada neile rakenduvaid reegleid ja protseduure maakogukondade vajadustega ning tõepoolest tagada terviklik lähenemine kohalikele arengule ning mitmekesiste rahastamisvõimaluste kasutamisele. Soovitame kõikidel sektoritel Lääne-Balkani ja Musta mere piirkonna riikides panna alus sektoritevahelisele partnerlusele, et kasutada ära LEADERi ja kogukonna juhitud kohaliku arengu pakutavad võimalused.
16. Teenused ja infrastruktuur maal. Põhilised teenused nagu kauplused, postiteenused, koolid, esmatasandi tervishoid ja ühistransport, aga ka sotsiaalne infrastruktuur on ülimalt tähtsad maapiirkondade elukvaliteeti toetavad alustalad. Küllaldase füüsilise taristu olemasolu – veevarustus, kanalisatsioon, varustatus elektri- ja soojusenergiaga, transpordisüsteemid – on samuti elulise tähtsusega. Paljudes maapiirkondades on aga pakutavad teenused kas tagasihoidlikud või kadumas ning taristu on ebapiisav, mis võivad anda oma negatiivse panuse allakäigu nõiarongi. **Juhime** valitsuste ja teenusepakkujate **tähelepanu**, et maainimestel on õigus küllaldasele infrastruktuurile ja põhilistele teenustele mõistlikule juurdepääsule. Et tagada vajadustele vastavate teenuste kättesaadavus ja taristu, peavad kohalikud maakogukonnad saama ise otsustada ja tegutseda..
17. Lairiba- ja mobiilside. Juurdepääs suure võimsusega telekommunikatsiooni-süsteemidele on omandamas üha suuremat tähtsust kõikide eurooplaste sotsiaalse, kultuurilise ja majanduselu ning elutähtsate teenuste osutamise seisukohalt. Kuna vahemaad on maal pikad ning elanikkonna asustus hõre, siis maal vajatakse eriti efektiivseid telekommunikatsioonisüsteeme. Kahjuks on paljud piirkonnad, eriti Kesk- ja Ida-Euroopas ning Euroopa äärealadel praegu üsna kehvast olukorras, sest süsteemid on nõrgalt välja arendatud. **Kutsume üles** valitsusi, rahastajaid ja telekommunikatsiooniteenuste pakkujaid andma endast parima, et võimaldada maaelanikkonnale kiired lairiba- ja mobiilside teenused ning vajadusel võimaldada

kogukondadel endal astuda samme teenuse tagamiseks.

18. Kohalikud ja regioonide väikemajandused. Euroopa regioonides on tuhandeid kohalikke ja väiksemaid majandusi, kus on rohkesti mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtteid, mis on kogukondade liikumapanevaks jõuks ning panustavad suurel määral Euroopa rahvaste üldisesse majandusellu. **Kinnitame**, et nende kohalike ja väikemajanduste elujõulisuse ja eluvõime suurendamine on väga tähtis kogu Euroopa maaelu seisukohalt. Asukohast sõltuvalt võivad selleks mõeldud vahendid erineda, kuid initsiatiivi saab üles näidata paljudes erinevates valdkondades: põllumajanduses, metsamajanduses, kalanduses, energeetikas, tootmises, k.a lisandväärtust andvad ettevõtted, tarneahelates, turismi- ja teenindusvaldkonnas, lisaks infotehnoloogial põhinevad äriettevõtted. Hulganiisti võimalusi leidub sotsiaalsetele ettevõtetele. Suure tähtsusega on mitmekülgsete nõustamiseenuste, äritegevuse tugi- ja krediiditeenuste pakkumine, samuti kutseõpe ja kooolitus, mis on kohandatud olemasolevate või tulevaste tööalaste vajadustega.
19. Väike- ja pereettevõtted. Teame, kui suure panuse annavad Euroopa majandusse põllumajandusettevõtted. Suur ja muret tekitav probleem on aga tööjõu vähenemine põllumajanduses ning mitmete miljonite väike- ja pereettevõtete käekäik nii Euroopa Liidus kui ka Kagu-Euroopas ja Musta mere regioonis, eriti kaugemates piirkondades, mägistes piirkondades ning saartel. Need ettevõtted elatavad miljoneid perekondi, toovad toiduained kohalikele turgudele, moodustavad tuhandete kogukondade püsielanikkonna ning aitavad säilitada traditsioonilist elulaadi, millest sõltub maa, looduse ning ökosüsteemide seisund ja kultuuripärand. Nende elujõud võib säilida, kui moodustatakse kooperatiive ja luuakse sotsiaalseid ettevõtteid, antakse oma toodetele kollektiivselt lisandväärtust, muudetakse majapidamiste sissetulekuid ja kohalikku majandust mitmekesisemaks ning liidetakse pikkamööda põllumajanduspindu. **Kutsume üles** valitsusi, doonor- ja kodanikuühiskonna organisatioone ning maakogukondi tunnustama ja toetama perekondlikku põllumajanduslikku ettevõtlust kui Euroopa elujõulist mudelit.
20. Väikelinnad. Tuhanded Euroopa väikelinnad etendavad olulist rolli maakogukondade sotsiaalsete, majanduslike ja kultuurikeskustena. Nad on kaubanduse, avalike ja sotsiaalsete teenuste, keskhariiduse ja tervishoiu keskused, pakuvad rohkelt turismivõimalusi ja annavad kollektiivselt suure panuse piirkondlikesse ja riikide majandustesse. Siiski ei nähta neid riiklike või Euroopa poliitikate ja programmide olulise sihtgrupina ja pahatihti ei peeta neid ei linnaks ega maaks. **Me toetame** EL peavoolu poliitikat, mis keskendub väikelinnadele ja tunnustab seda suurt panust, mida nad annavad maapiirkondade sotsiaalsetesse ja majandusstruktuuridesse ning nende elujõulisusse, ning soovime riikide poliitikas väikelinnade vajadustele suuremat tähelepanu pöörata.

Kutsume üles kogukondi, organisatioone ja ametiasutusi tihedamale koostööle nii maa- kui linnapiirkondades, et maksimaalselt ära kasutada neid sotsiaalseid, kultuurilisi ja majandussidemeid, mida selline koostöö pakub. Kutsume üles linna ja maad julgelt vahetama mõtteid ja parimaid tegevuspraktikaid.
21. Kliimamuutus ja loodusvarad. ÜRO kliimamuutuse konverentsile eelneval perioodil **nendime**, et Euroopa maapiirkondadel on tähtis osa kliimamuutuse vastu võitlemisel ja keskkonnaressursside säilitamisel. Samuti tunnustame vajadust toetada maapiirkondi kliimamuutusega kohanemisel. Üle 40% Euroopa pindalast on kaetud metsaga, mis suudab kinni püüda ja siduda süsinikku; metsa osakaal tooraine ja energia taastuvates ressurssides on märkimisväärne. Maapiirkonnad on hästi positsioneerunud ja suudavad rahuldada üha suurenevat nõudlust taastuvenergia järele, milleks on tuule-, vee-, laine-, päikese-, geotermiline ja puiduküttest saadav energia, ja teha seda viisil, mis ei riku puutumatu loodust ega maismaa ja

veekeskkonda, kuid toob otsest kasu ja annab tööd maakogukondadele. **Kutsume üles** üha rohkem kasutama põllu-metsamajanduslikke, põllumajandus-ökoloogilisi ja biomajanduslikke käsitusviise. Ühtlasi tuleb ebasoodsamas olukorras olevate piirkondade määramisel ja nendele finantsabi osutamise hindamisel arvestada kliimamuutuse põhjustatud tingimustega.

22. Lääne-Balkan ja Kagu-Euroopa. Selles piirkonnas mõjutab maakogukondi ja maamajandusi suuresti piirkonna ebastabiilsus. EL-iga liitumisprotsess on pidurdunud, mis omakorda aeglustab poliitiliste reformide läbiviimist. Maaelu areng ei ole valitsuste silmis prioriteetne. **Kutsume** Euroopa Liitu **üles** jätkama regiooni liitumisprotsessi, osutades maaelu arendamise protsessidele suuremat toetust.
23. Eestvedamine maaelu arendamisel. Tunnistame eestvedamise suurt tähtsust kõikidel tasanditel ja tasandite vahel. Mõõname, et peamine vastutus vajaduste tuvastamisel ja lahenduste leidmisel lasub meil, kes me maal tegutseme. Sellegipoolest seisneb maaelu arendamise eestvedamine kohalikul, regionaalsel, riiklikul ja Euroopa tasandil kollektiivses tegevuses ning seda iseloomustab pühendumine, suhtlemine, koostöö ja usalduse loomine. **Kutsume üles** kodanikuühiskonda, valitsusi ja erasektorit partnerlusele, et tõsta suutlikkust, pakkuda ressursse ja tuge soodustamiseks sellise keskkonna teket, mis toetab uuenduslikku, jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eestvedamist, inspireerivaid ja kaasavaid tulevase juhte.
24. Kodanikuühiskonna võrgustikud. Euroopa Maaelu Parlamendi kampaaniat juhtinud Euroopa ja riiklike võrgustike juured on kohalikus elus ja kaasavas demokraatias. Liikmeskonda kuuluvad tuhanded külatasandil tegutsevad rühmad, kohalikud liidud, kooperatiivid ja muud struktuurid, mis tagavad olulisi teenuseid ja edendavad maaelu vedajate vahelist koostööd. **Kutsume** valitsusi ja Euroopa institutsioone austama mittetulundusühingute sõltumatust, nende võrgustikke ning toetama nende tegevusi.
25. Kodanikuühiskonna ja valitsuste vaheline partnerlus. Usume, et maaelu tõhus arendamine nõuab inimeste ja valitsuste vahelist avatud ja uuendusmeelset partnerlust, kus ollakse üksteise kõrval võrdsed partnerid. **Kutsume üles** kõiki maaeluga seotud huvirühmi tegema valitsustega tõhusat koostööd ning valitsusi, rahvusvahelisi institutsioone ja vastavaid ametkondi looma otstarbekaid konsulteerimis- ja koostööl põhinevaid otsustussüsteeme, et maaeluga seotud huvirühmad saaksid maaelupoliitika kujundamisel ja elluviimisel kaasa rääkida ning luua viljaka pinna huvirühmade ja igal tasandil valitsusasutuste vaheliseks partnerluseks.
26. Toetav kliima. **Kutsume** valitsusi **üles** tegutsema maakogukondadega usaldusliku ja avatud partnerluse vaimus, tunnustades kogukondade enesemääramisõigust ning luues neile toetust pakkuva õigusriigile omase regulatiivse, administratiivse ja finantskliima. Sellises toetavas kliimas peaks väljenduma igakülgne panustamine demokraatiasse ja seaduslikkusse; maaeluga seotud poliitikate erinevate aspektide ja piirkondlike erisuste vaheline sidusus, mis hõlmaks kõiki valitsuste tegevusvaldkondi. Vastavad poliitikad ja programmid peaksid leidma tõestuse maaelus. Välja tuleks töötada lihtsamad regulatiivsed, eelarve- ja finantssüsteemid ning kasutada neid tundlikult ja paindlikult eesmärgiga innustada üksikisikute, mikro-, väike- ja keskmise suurusega ning sotsiaalsete ettevõtete, kooperatiivide jm algatusi. Siia peaks kuuluma ka austus maakogukondade õiguste suhtes kujundada rahvusvahelisi seadusi ja leppeid.
27. Haridus. Üha muutuvus maailmas peavad inimeste kohandumisvõime ja uuenemistahe sotsiaalsetes ja majandustegevustes kõikjal ja pidevalt arenema. Seepärast on juba varasest lapsepõlvest alguse saav haridustee ja elukestev õpe suure tähtsusega, et maakogukonnad saaksid koostööle ja omavahelistele

suhtevõrgustikele toetudes edeneda ning täiel määral arenguprotsessides osaleda. Ka noorte elus on haridus ja elukestev õpe väga oluline, et nad mõistaksid rikastava ja kasuliku elu võimalusi maal, omandaksid vajalikud oskused ja uuendaksid neid pidevalt, samuti osaleksid kodanikena ühiskonna elus. Soovitame haridusküsimustega tegelevatel ametiasutustel tagada maakogukondadele tõhus juurdepääs haridusteenustele, k.a maaellu sobivad kaugõppe ja kutsehariduse vormid.

28. Rahvusvahelised vahetused. Usume, et jätkusuutliku maaelu arendamisel Euroopas laiemalt ja selle tegevuse kiirendamisel on suureks abiks heade tegevuspraktikate vahetamine maaelu huvirühmade, Euroopa riikide ja kaugemal asuvate riikide valitsuste vahel. Nii Ida kui Lääs saavad taolisse vahetusse võrdset panustada ja sellest võita. **Teeme üleskutse** võtta vahetusprogrammide suhtes üleeuroopaline hoiak, mis hõlmaks valitsuste, mittetulundusühingute, rahvusvaheliste doonorite jt koostööd nii EL sees kui väljaspool Euroopa Liitu. Suurim koostööpanus peaks tulema Euroopa maaelu arengu võrgustikult ning Euroopa Liidu poolt rahastatud riiklikelt maaeluvõrgustikelt kõikides liikmesriikides.
29. Toetus ja tegevuskava. **Palume** Euroopa mittetulundusühingutel, kelle kaasiniitsiatiivil tuli kokku II Euroopa Maaelu Parlament, asuda juhtima manifestil põhinevat toetus- ja tegevusprogrammi, tehes tihedat koostööd oma liikmeskondade ja kõigi selleks soovi avaldanud partneritega.
30. Meie töötus. **Töötame**, et pühendume jätkuvalt manifestis kajastatud visiooni ja tegevuskava ellu viimisele. Usume, et omavahel koostööd tegevad maakogukonnad, valitsused ja piiriülesed institutsioonid saavutavad Euroopa maapiirkodade taassünni. Sellise veendumusega deklareerime, et **KOGU EUROOPA PEAB ELAMA!**

Selgitav kommentaar

2015.a Euroopa Maaelu Parlamendi kampaania algatasid kolm üleeuroopalist mittetulundusühingut: ERCA, PREPARE partnerlus ja ELARD. Kampaania hõlmas riiklikke kampaaniaid 36 Euroopa riigis, kus koguti ideid maakogukondadelt; paljudes riikides toimunud maapäevade konverentse; kolm päeva kestnud Euroopa Maaelu Parlamendi kokusaamist, kus osavõtjaid oli 40 riigist, lisaks valitsuste ja rahvusvaheliste institutsioonide esindajad. Manifest on kolme algatusrühma ja nende rahvuslike partnerite jätkuva kampaania alusdokument.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

